

УДК 338.439

О. В. Ситник,
старший викладач кафедри фінансів та кредиту,
Приватний вищий навчальний заклад "Міжнародний університет фінансів"

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. Sitnik,
senior teacher of department of finances and credit,
Private higher educational establishment "International University of Finance"

TEORETIKO-METHODICAL PROVIDING OF ESTIMATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF DOMESTIC ENTERPRISES

Досліджено сучасні методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства, систематизовано основні показники, що застосовуються при її оцінці та встановлено основні переваги та недоліки в них.

Investigational modern methods of estimation of investment attractiveness of enterprise, basic indexes which are used at its estimation and basic advantages and failings are set in them are systematized.

Ключові слова: оцінка інвестиційної привабливості підприємства, оцінка майнового стану, фінансова стійкість, рентабельність, ліквідність, ділова активність.

Key words: estimation of investment attractiveness of enterprise, estimation of the property state, financial firmness, profitability, liquidity, business activity.

АКТУАЛЬНІСТЬ

З урахуванням ситуації, яка склалася не тільки на теренах нашої держави, але й за її межами розвиток діяльності багатьох підприємств та галузей стають під загрозу. Втручання держави в даний процес не може в повній мірі врегулювати відносини між господарюючими суб'єктами, оскільки як і економічна, так і політична ситуація знаходиться у кризовому стані. Закриваються підприємства, знищується середній та малий бізнес, скорочується діяльність великих підприємств, інвестори відмовляються вкладати капітал у будь-які підприємства через нестабільність як курсу іноземної валюти.

Оскільки сучасний стан економічного розвитку країни в цілому характеризується високим рівнем зносу основних засобів досить низьким рівнем капіталізації підприємств, виникає необхідність стимулювання росту інвестицій в основний капітал підприємств, оскільки саме інвестиції забезпечують підвищення рівня розвитку економіки.

У наслідок цього зростає необхідність проведення аналізу інвестиційної привабливості підприємств з метою визначення у здійсненні інвестицій.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є критичний огляд методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства, систематизація основних показників, що застосовуються при оцінці ІПП та виявлення основних переваг та недоліків у них.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На тему оцінки інвестиційної привабливості підприємства, написано досить велику кількість робіт. Кожна з них є унікальною, але поряд з тим і недостатньо розкриває специфіку даного питання. Автори, що досліджували дане питання: Л.А. Лахтіонова, Є.В. Мних, І.І. Цигилик, Я. Комаринський, І. Яремчук, О.М. Сахацька, А.І. Кредісов, В.О. Подольська, О.В. Ярш, Як Фитценц, Буглак Ольга, Т.С. Хачатуров, Ю. Кулієв, А. Бандурін, Н. Костіна, А. Алексєєва, О. Василик, Г. Остапова та інші.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Основна ціль оцінки інвестиційної привабливості підприємства формує перелік її інструментів.

Грунтуючись на результатах дослідження робіт відомих вчених-економістів з оцінки інвестиційної привабливості підприємства виділимо два основні підходи, які використовуються для формування цієї оцінки:

1. Визначення нормативних значень аналізованих коефіцієнтів і порівняння з ними набутих значень.

2. Побудова узагальненого показника на основі фінансових коефіцієнтів і оцінка його значення.

При ознайомленні інвестора з об'єктом інвестування та визначенні потенційних можливостей повернення вкладених коштів використовується наступні групи показників фінансово-економічного стану:

Таблиця 1. Сучасні методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства

п/п	Назва групи показників	Склад групи показників	Автори
1.	Показники оцінки майнового стану підприємства	Активна частина основних засобів	Н. Макарій, Т.В. Майорова, О.В. Сташук
		Коефіцієнт зносу основних засобів	
		Коефіцієнт оновлення	
		Коефіцієнт вибуття	
2.	Показники фінансової стійкості підприємства	Рівень фінансової стійкості	Н.Макарій, Т.В. Майорова, О.В. Сташук, О.В. Виноградова, В.С. Михайлов, К.В. Щиборщ, І.О. Бланк, М.І. Книш, М.І. Перекатов, Ю.П. Тютюков
		Маневреність робочого капіталу	
		Коефіцієнт незалежності (автономії)	
		Коефіцієнт фінансової стабільності	
		Коефіцієнт фінансової стійкості	
		Показник фінансового лівериджу	
3.	Показники ліквідності активів підприємства	Коефіцієнт покриття	Н. Макарій, Т.В. Майорова, О.В. Сташук, О.В. Виноградова, В.С. Михайлов, К.В. Щиборщ, І.О. Бланк
		Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	
		Коефіцієнт абсолютної ліквідності	
4.	Показники рентабельності підприємства	Рентабельність активів	Н. Макарій, Т.В. Майорова, О.В. Сташук, О.В. Виноградова, В.С. Михайлов, К.В. Щиборщ, І.О. Бланк, М.І. Книш, М.І. Перекатов, Ю.П. Тютюков, В.П. Савчук, С.І. Прилипко, Є.Г. Величко, А.Т. Романовський
		Рентабельність власного капіталу	
		Рентабельність реалізованої продукції	
		Рентабельність інвестицій	
5.	Показники ділової активності підприємства	Продуктивність праці	Н. Макарій, Т.В. Майорова, І.І. Ройзман, О.В. Сташук, О.В. Виноградова, В.С. Михайлов, К.В. Щиборщ, І.О. Бланк, М.І. Книш, М.І. Перекатов, Ю.П. Тютюков, В.П. Савчук, С.І. Прилипко, Є.Г. Величко, А.Т. Романовський, А.Г. Шахназарова
		Фондовіддача	
		Оборотність оборотних активів	
		Оборотність запасів	
		Оборотність власного капіталу	
		Оборотність основного капіталу	
6.	Показники ринкової активності підприємства	Дивіденд	Н. Макарій, Т.В. Майорова, О.В. Сташук, І.О. Бланк, А.Т. Романовський, П.Т. Саблук, М.І. Кисіль
		Коефіцієнт цінності акції	
		Рентабельність акції	

- показники оцінки майнового стану підприємства;
- показники фінансової стійкості підприємства;
- показники ліквідності активів підприємства;
- показники рентабельності підприємства;
- показники ділової активності підприємства;
- показники ринкової активності підприємства.

Оцінка майнового стану підприємства дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

Фінансову стійкість підприємства тісно пов'язано із перспективною його платоспроможністю, її аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу. Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Група показників оцінки фінансової стійкості (платоспроможності) інвестованого об'єкта є пріоритетною при проведенні фінансового обґрунтування інвестиційних проектів, а також при вирішенні інших питань, пов'язаних із визначенням наявності, розміщення та використання грошових коштів.

Ліквідність підприємства — це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням величини його високоліквідних ак-

тивів (грошові кошти та їх еквіваленти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

Аналіз ліквідності активів підприємства допомагає визначити можливість покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства.

Ринкова активність підприємства характеризує підприємство на ринку та його імідж для споживачів та конкурентів.

Огляд літературних джерел з інвестиційного менеджменту дає змогу виділити наступні переваги та недоліки наведеної вище системи показників оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Переваги:

1. В одному показнику поєднано багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників, що спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції або ж є єдиним можливим варіантом її проведення і надання об'єктивних остаточних висновків.

2. Кінцевий висновок в принципі дає змогу інвесторам визначитись, чи продовжувати працювати над цим

проектом, чи варто відмовитись від подальшої взаємодії.

3. Групи показників, які використані для оцінки інвестиційної привабливості охоплюють практично всі напрями господарської діяльності підприємства.

4. Методика у простому і наочному поданні забезпечує достатньо об'єктивне бачення фінансової ситуації на підприємстві, в яке передбачається вкладання інвестицій.

Недоліки:

1. Отримані великі масиви значень показників фактично не дають змогу зробити остаточний висновок.

2. Кожний показник, крім цифрового вираження, має ще й значення вагомості, яке у традиційній формі подання матеріалу відсутнє.

3. Для визначення співвідношення вагомості різних показників інвестору потрібно ці співвідношення зафіксувати і здійснити відповідні розрахунки, залучаючи відповідно підготовлених експертів.

4. Достатня ускладненість розрахунків через наявність значної кількості коефіцієнтів у групах, що не дуже підходить у випадках термінової необхідності розрахунку приблизних значень.

5. Дана методика є вузько сфокусованою на фінансово-економічному аналізі і є недостатньою для прийняття рішень іноземним інвесторам [8].

Досить часто виникають ситуації, коли показники різних блоків суперечать один одному, відображаючи протилежну тенденцію стану підприємства, через що неможливо його оцінити в кінцевому результаті. Також розрізняють такі методи, як внутрішня норма рентабельності, метод періоду повернення вкладання інвестицій, балансова норма рентабельності, індекс прибутковості, метод чистої сьогодишньої вартості.

Наприклад, Іванов А.П., Кравченко Ю.Я., Мендрула О.Г., Шелудько В.М. додають до вищеперерахованих показників ще капіталізовану вартість (ринкова вартість акціонерного товариства), показник співвідношення ринкової і балансової вартості акцій (загальна характеристика успіху або невдачі акціонерного товариства, коефіцієнт ліквідності акцій, що характеризує потенційну можливість продажу акцій конкретного емітента, дивідендна дохідність акцій, яка показує розмір доходу, що спрямовується на поточне споживання акціонерів, у відношенні до ринкової вартості акцій [8].

ВИСНОВКИ

Отже, наведена методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства потребує внесення корективів та нових підходів. Зі зміною економічних умов на ринку змінюється трактування та застосування різних показників, тому виникає необхідність у більш конкретному трактуванні та методиці визначенні показників аналізу діяльності підприємства.

Галузева специфіка суб'єктів господарювання обумовлює індивідуальний підхід до аналізу діяльності кожного підприємства. А тому необхідно розробити загальну методика для аналізу підприємств за видами діяльності, з урахуванням притаманних їм ризиків, витрат на основну діяльність та структуру формування прибутку.

Література:

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: Т. 1, Т. 2. — К.: Ника-Центр, Эльга, 1999. — 435 с.
2. Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансами. — К.: МП "ИТБМ ЛТД", СП "АДЕФ-Украина", 1996. — 357 с.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 215 с.
4. Ковальова Н.Л. Проблеми підвищення інвестиційної привабливості підприємств // Економіка і маркетинг в XXI веку. — № 4. — 2003. — С. 45—52.
5. Крейнина М.М. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. — М.: Дело и сервис, 1998. — 358 с.
6. Макарий Н. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств // Економіст. — № 10. — 2001, С. 52—60.
7. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 21.03.1997 р. № 37.
8. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. — К.: Лібра, 1998. — 453 с.
9. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий. — М.: ИНФРА-М, 1997. — 326 с.
10. Якуба М.М. Проблеми оцінки ринкової активності промислових підприємств у сучасних умовах // Науковий вісник. — 2004. — Вип. 14.2. — С. 4.

References:

1. Blank, I.A. (1999), *Osnovy finansovoho menedzhmentu* [Fundamentals of Financial Management: vol.1, vol. 2], Nika Center, Kyiv, Ukraine.
 2. Blank, I.A. (1996), *Stratehiya y taktyka upravleniya fynansamy* [Strategy and tactics of financial management], МР "ITBM LTD" JV "ADEF-Ukraine", Kyiv, Ukraine.
 3. Kovalev, V.V. (2000), *Fynansovyj analiz: Upravlenye kapytalom. Vbor yvestytsyj. Analz otchetnosti* [Financial Analysis: Money Management. The choice of investments. Analysis reports], Finance and Statistics, Moscow.
 4. Kovalev, N.L. (2003), "Problems increase the investment attractiveness of enterprises", *Ekonomyka y marketynh v XXI veke*, vol. 4, pp. 45—52.
 5. Kreynina, M.M. (1998), *Fynansovyj menedzhment* [Financial Management], Business and Service, Moscow.
 6. Macariu, N. (2001), "Evaluation of investment attractiveness of Ukrainian enterprises", *Ekonomist*, vol. 10, pp. 52—60.
 7. Agency for the Prevention of bankruptcy of enterprises and organizations (1997), Order "The methodology of the in-depth analysis of financial and economic state of insolvent companies and organizations", vol. 37.
 8. Peresada, A.A. (1998), *Investytsijnyj protses v Ukraini* [The investment process in Ukraine], Libra, Kyiv, Ukraine.
 9. Sheremet, A.D. and Saifulin, R.S. (1997), *Fynansy predpriatyj* [Finance companies], INFRA-M, Moscow.
 10. Jakub, M. (2004), "Problems of assessment of market activity of industrial enterprises in modern conditions", *Naukovyj visnyk*, vol. 14.2, pp. 4.
- Стаття надійшла до редакції 10.01.2016 р.*